

Datum
2017-02-16

Kallelse/Underrättelse

Direktionen – Västra Sörmlands Räddningstjänst

Tid: Onsdag 23 mars 18.00-19.00

Plats: Brandstationen, Djulögatan i Katrineholm.

Håkan Persson
Ordförande

Åsa Björlund
Sekreterare

Föredragningslista

Godkännande av dagordning
Val av justerare

Ärenden

1. Omfördelning i Räddningstjänstorganisationen

Välkomna!

Västra Sörmlands Räddningstjänst

Sammanträdesprotokoll

Direktionen	Sammanträdesdatum 2017-03-22	Sida 16
-------------	---------------------------------	------------

Dir § 13

Dnr 2017/20:1 015

Omfördelning i Räddningstjänstorganisationen

Förslag till beslut

- Direktionen beslutar att följa det huvudalternativ som verksamheten presenterar.

Beskrivning av ärendet

10 personer i Vingåker har sagt upp sig med anledning av att de är missnöjda med det nya RIB-avtalet. Förbundschef, Anette Lundin, har tillsatt en arbetsgrupp bestående av ledningsgruppen för VSR samt Johan Harter för att utreda hur vi ska lösa situationen tillfälligt men även på lång sikt. Förslaget bygger på en tidsbegränsad lösning för att möjliggöra för beslutande politiker att sätta sig in i frågan innan ett permanent beslut. Det ger också VSR en möjlighet att under den tidsbegränsade perioden kvalitetssäkra utifrån eventuella behov.

Beslutsunderlag

Utredning kring omfördelning i Räddningstjänstorganisationen

Expediering

VSR 2017/20:1 015

2017-03-16

VÄSTRA
SÖRMLANDS
RÄDDNINGSTJÄNST

UTREDNING KRING OMFÖRDELNING I
RÄDDNINGSTJÄNSTORGANISATIONEN

Medverkar i utredningen

Anette Lundin, förbundschef, övergripande ansvar

Mattias Gårdholt, räddningschef, bemanningsansvarig

Marcus Asplund, chef förebyggande, utredning

Patrik Mannsbart, brandmästare/insatsledare, larmstatistik och larmplan

Per Gustafsson, chef extern utbildning och information, information och bakgrund

Johan Harter, instruktör/utbildare, utredning och sammanställning

Förberedande samtal har förts med länsstyrelsen kring förslag att lösa bemanningen inom VSR. Länsstyrelsen är delvis insatt i ärendet och som vi förstått har de inget att invända under förutsättning att förslaget tidsbegränsas innan ett eventuellt permanentande.

Bakgrund

Efter missnöje med det centrala avtal som SKL/Pacta tillsammans med de fackliga organisationerna enats om har flera av räddningspersonal i beredskap (RIB) i Vingåker valt att lämna in sina avskedsansökningar. Det är i nuläget 10 personer som begärt avsked och VSR kommer då att behöva omfördela sina resurser i organisationen för att kunna hantera framtida händelser på ett tillfredsställande sätt både för tredje person och för egen personal.

Problembild

Problem med bemanning av RIB har varit och är ett nationellt problem. Inom VSR i Vingåker har det varit ett återkommande problem under flera år att få till en robust organisation över tid. Det har varit relativt hög omsättning på personal vilket inneburit att kvalitén blivit lidande på grund av bristande erfarenhet. För att erhålla god kompetens krävs kontinuerlig utbildning och övning men den kanske viktigaste delen gäller erfarenhet. Med den omsättning som varit med ibland flera brandmän i samma utryckningsgrupp som har mindre erfarenhet än ett år så blir kvalitén lidande. Vid flera tillfällen har man fått tillgripa nödlösningar med att förstärkning måste dras från Högsjö för att vi inte lyckats bemanna minimistyrka i Vingåker. Vi har även återkommande haft problem med chaufförer med C-behörighet. Det har saknats chaufförer så att endast en tung brandbil kunnat bemannas vid larm. För att lösa en jourvecka har det ibland krävts 12 personer istället för ordinarie 5 personer.

I detta sammanhang behöver vi se hur situationen för hela VSR har förändrats de senaste 5-10 åren. 2008 lades deltidsstyrkan i Katrineholm ned på grund av besparingskäl. Samtidigt har larmfrekvensen för VSR ökat samt att antalet dubbellarm (när redan utlarmad station får nytt larm) har ökat, detta gäller primärt Katrineholmsstyrkan.

Den larmplan som är gällande idag skiljer inte på vilken typ av händelse ärendet gäller när styrkan i Vingåker larmas ut. Hela styrkan på fem brandmän larmas ut vid alla larm. Den händelsetyp som ökat mest gäller sjukvårdslarm och IVPA (I väntan på ambulans) samt mindre trafikolyckor utan

Utredning kring omfördelning i räddningstjänstorganisationen VSR

personskador. Vid dessa händelser räcker det normalt med tre brandmän, så kallat litet larm, i ett fordon men i Vingåker säger larmplanen stort larm med fem man i två eller tre fordon.

Enligt handlingsprogrammet är VSR dimensionerat för att klara ett larm åt gången men samtidigt så måste vi givetvis ändå lösa den uppkomna situationen när det inträffar flera larm samtidigt.

Förslag på omfördelning

Alternativ 1

1+2 heltid Vingåker + 2 RIB samt Insatsledare från Katrineholm. Detta innebär en styrkeledare och två brandmän som utgår från station i Vingåker samt två RIB brandmän som utgår från antingen Vingåker eller Katrineholm. Sedan finns Räddningschef i beredskap (RCB) som står för högre ledning. Förslaget har i detta läge valts bort med hänsyn till kostnadsbilden.

Alternativ 2 - huvudalternativ

Idag är personalstyrkan i Vingåker

- 1+4, vilket innebär en arbetsledare samt fyra brandmän.

Det nya förslaget grundar sig på

- 1+2, vilket innebär en arbetsledare samt två RIB brandmän som utgår från stationen i Vingåker. Till detta tillförs en insatsledare och två brandmän om larmet klassas som ett stort larm (larm som kräver mer än tre personer) från Katrineholm. Sedan finns Räddningschef i beredskap (RCB) som står för högre ledning. Tidsbegränsat till den 31/12 2017 med ambition att permanenta organisationen under förutsättning att successiva uppföljningar stödjer det.

För att nå denna organisation kan det behövas en tillfällig lösning för att hantera situationen från april/maj. Under en så kort tid som möjligt är förslaget:

- *1+2 + FIP Högsjö samt Insatsledare från Katrineholm.* Det innebär en arbetsledare samt två RIB brandmän som utgår från stationen i Vingåker. Sedan finns Räddningschef i beredskap (RCB) som står för högre ledning. För att lösa den uppkomna situationen på kort sikt blir detta en lösning men det är inte vårt huvudalternativ då vi inte har för avsikt att minska utryckningsstyrkan.

Effekter av omfördelning

- Robustare organisation över tid
- Ökad kvalitet på räddningsinsats
- Ökad kompetens

Utredning kring omfördelning i räddningstjänstorganisationen VSR

Ur kompetenshänseende kommer den samlade insatspersonalen inneha en bredare kompetens då den förstärks med ytterligare två heltidsanställda brandmän. Ur ett arbetsmiljöperspektiv är det viktigt med kontinuerlig uppföljning av en eventuell omfördelning för att säkerställa en trygg arbetsituation för räddningstjänstens personal. Riskfyllda miljöer uppstår vid till exempel arbete på väg vid trafikolyckor. Ansvarig för arbetsmiljöarbetet är Mattias Gårdholt, räddningschef.

Ur ett trygghetsperspektiv för Vingåkers kommuns invånare och besökare så är det viktigt att följa upp och utreda hur en omfördelning av resurser påverkar eventuella olyckor som kan komma att ske, för detta ansvarar Marcus Asplund, chef förebyggande.

Nedanstående åtgärder ger möjlighet att lösa den uppkomna situationen i Vingåker samt öka hela VSR:s förmåga och flexibilitet.

1. Minska utryckningsstyrkan i Vingåker till 1+2
2. Översyn av larmplaner; stort och litet larm
3. Upprätta en deltidsorganisation i Katrineholm 0+2

Med en förändring i RIB styrkan för Vingåkers del så underlättar det rekrytering av personal då det inte krävs lika många personer i bemanningen. I Katrineholm förväntas det vara enklare att rekrytera personal till RIB styrkan kopplat till invånarantal i kommunen.

Omfördelning i räddningstjänstorganisationen och verksamheten

Förändringen är att resurserna inte kommer samlade från samma station utan 1+2 från centralorten Vingåker, 1+2 från Katrineholm och 1 från Högsjö och ur ett tidsperspektiv kommer första enhet på plats vara samma som idag. Utom i de fall då skadeplatsen är placerad i riktning mot Katrineholm eller Högsjö då tiden för första insatsperson kommer vara mindre än idag vilket gör att tredje person kommer få snabbare hjälp. Tiden för första enhet från Katrineholm att komma till Vingåker är 10-15 minuter beroende på tid på dygnet, väglag och trafiksituation.

Bemanning i dagsläget

Händelser som föranleder räddningsinsats i Vingåker	RIB Vingåker	RIB Högsjö	IL/RL Katrineholm	Bm Katrineholm	RCB
FIP - Larm	1		1		
Litet Larm					
Stort Larm	1+4		1		1
IVPA	1+4				
Hot om suicid	1+4		1		1

Förslag på bemanning efter maj 2017

Händelser som föranleder räddningsinsats i Vingåker	RIB Vingåker	RIB Högsjö	IL/RL Katrineholm	Bm Katrineholm	RCB	Heltid med beredskap Katrineholm
FIP - Larm	1		1			
Litet Larm	1+2		1		1	
Stort Larm	1+2	1	1	2	1	2
IVPA	1+2					
Hot om suicid	1+2	1	1		1	

För att täcka förstärkningen med två brandmän från Katrineholm vid stort larm i Vingåker undersöks möjligheter/intresset hos den befintliga personalen att hålla beredskap för den tiden det tar att initiera en ny RIB organisation i Katrineholm. Tiden det tar för att söka ny personal samt att ge erforderlig utbildning och genomföra organisationen är tidigast under den senare delen av hösten 2017/början 2018.

Förslag på bemanning 2018

Händelser som föranleder räddningsinsats i Vingåker	RIB Vingåker	RIB Högsjö	IL/RL Katrineholm	Bm Katrineholm	RCB	RIB Katrineholm
FIP - Larm	1					
Litet Larm	1+2		1		1	
Stort Larm	1+2		1	2	1	2
IVPA	1+2					
Hot om suicid	1+2		1		1	

Ny organisation med RIB i Katrineholm som täcker upp vid stort larm i Vingåker samt är en resurs vid större händelser i hela förbundet.

Införandet av litet larm under 2017

Under 2017 ser man över utlarmningen på RIB stationer i syfte att införa **litet larm** vid händelser med låg och i vissa fall larm med medel i omfattning. Införandet av litet larm kommer till största delen beröra station 241-2700 (Vingåker) men även den övriga RIB-stationen kommer ses över och förändringar kommer genomföras under 2017.

Exempel på larm som kan komma bedömas som låg eller medel i omfattning är:

- Hiss ej nödläge
- Lyft hjälp
- Förmodad brand/undersökning eller röklukt
- Stormskada
- Trafikolycka mindre motorfordon
- Utsläpp farligt ämne
- Vattenskada

Vid IVPA larm har det framförts synpunkter från ambulansen på att dagens bemanning är för många personer som kommer till en lägenhet vid hjärtstopp. Dels för att det inte krävs fem personer och dels att det blir för många personer runt den drabbade och anhöriga till den drabbade. Med detta som grund så är förslaget att ha en arbetsledare och två RIB vid dessa händelser (1+2).

Huvudstationen i Katrineholm har den bemanningen vid denna typ av larm (med skillnaden att det är två heltidsbrandmän som åker och inte RIB).

Förslag på förändringar i larmorganisation och larmplan

Förändringar i larmorganisationen vid händelser i Vingåker som föranleder räddningsinsats vid låg eller medel omfattning kommer ske genom utlarmning

- **Litet Larm;** 1+2 RIB Vingåker 241-2700. Vid dessa larm är det tänkt att FIP/arbetsledaren åker direkt till skadeplats eller via station för att ansluta med övrig personal.

Vid händelser som bedöms vara av omfattning medel till hög kommer ske genom utlarmning

- **Stort Larm;** 1+2 RIB Vingåker 241-2700, FIP-larm Högsjö 241-2900, IL-Larm Katrineholm 241-2000 och Förstärkningslarm Katrineholm 241-2000 2 brandmän. Vid stort larm 241-2700 skall släck- och höjdfordon medtagas.

Av de 130 händelser som inträffade under 2016 skulle en förändring i larmplanerna innebära att vid 50 tillfällen skulle litet larm kunna dragits på station 241-2700 och larmat ut 1+2 RIB, vid 25 av 50 är det IVPA eller sjukvårdslarm. Utöver dessa finns ytterligare några händelser som skulle kunna bedömas som låg till medel i omfattning av SOS alarm och då genererat litet larm.

Beskrivning av räddningsinsats efter omfördelning

När stort larm aktiveras enligt larmplan kommer FIP till skadeplats och gör en första bedömning av läget och om möjligt utförs en omedelbar åtgärd som till exempel dra undan en person ur livsfarligt läge, stänga en lägenhetsdörr, öppna en röklucka, slänga in en släckgranat. Där efter genomförs en riskbedömning av skadeplats som kommuniceras med ansvarig räddningsledare under framkörning. RIB personal anländer och utifrån riskbedömningen som första insatsperson har gjort tas en taktisk grundinriktning för den kommande insatsen. Personalen som är på plats utför eventuellt en kompletterande insats till den omedelbara åtgärd som FIP utfört till exempel vatten in genom ett fönster eller livräddning av person med höjdfordon. Därefter förbereds åtgärder innan kompletterande resurser kommer från Katrineholm, en insatsledare och två brandmän, som slangutläggning inför kommande rökdykarinsats, skyltning och "dukning" inför en taktisk losstagning vid trafikolycka.

Beskrivning av Vingåkers kommun

För att få mer kunskap om hur kommunen ser ut följer här en beskrivning av den. I Vingåkers kommun bor det ca 9000 invånare med en fördelning på drygt 4000 i Vingåkers tätort och resterande fördelat på Högsjö, Baggetorp, Marmorbyn, Österåker och Läppe. Kommunen är en pendlarkommun där mellan 800-900 människor pendlar in till kommunen varje dag och mellan 1600-1700 pendlar ut från kommunen. Vingåkers kommun är den största arbetsgivaren med ca 800 anställda. Riksväg 52 går genom kommunen med en förbifart öster om centralorten Vingåker. Västra stambanan går genom kommunen med en station i Vingåkers tätort. Det tar ca 80 minuter med tåg från Vingåker till Stockholm.

Vård och omsorg

I Vingåkers tätort finns det två stora äldreboende; Humlegården och Ekgården. Båda fastigheterna är försedda med automatlarm kopplat till SOS. Ekgården har 27 lägenheter och Humlegården 62 lägenheter. En omfattande brand skulle ställa stora krav på personalen att kunna utrymma verksamheten, vilket är verksamhetens ansvar. Det förebyggande arbetet är av största vikt.

Skola

Kommunens fyra skolor har totalt cirka 100 elever i förskoleklass och cirka 1 000 elever i grundskolan; Marmorbyns skola, Slottsskolan åk F-6 och åk 7-9 (sammanslagning av Vidåkers- och Hansjöskolan), Högsjö skola och Sävstaskolan. Samtliga kommunala objekt har automatlarm med koppling till SOS. I kommunen finns en friskola för årskurs F-6, Österåkersbygdens friskola. Den har inte automatlarm.

Dammsdalsskolan är en skola som har plats för 37 elever med autism i åldern 12-21 år. De har internatboende och skolan bedrivs på tre olika ställen i Vingåker. Två av dessa är försedda med automatlarm.

Skolor nationellt sett har varit utsatta för mycket anlagd brand. Detta har i regel skett på natten när det inte är verksamhet. I Vingåker har det under 2016 varit 14 automatlarm från skolor. 3 av larmen har skett under natten resterande 11 under dagtid. Inget larm har varit på grund av brand i byggnad utan av till exempel matos.

Företag och industrier

Vingåkers factory outlet har många besökare varje år och är Sörmlands största besöksmål med omkring en halv miljon besökare varje år. Företaget har automatlarm med koppling till SOS.

Voith paper fabrics är näst efter kommunen den största arbetsgivaren. Företaget har en stora volymer av eldningsolja och gasol inom tätbebyggt område i Högsjö. Företaget har automatlarm med koppling till SOS. De har en egen räddningsstyrka kopplad till företaget som delvis finansieras av VSR.

Silver och stål ligger nära centrum och järnväg och har stora volymer brandfarlig gas. Företaget har automatlarm med koppling till SOS.

Nammo destruerar explosiva ämnen men har ingen tät bebyggelse i närheten. Företaget har minskat i produktion under åren. Företaget har automatlarm med koppling till SOS.

Larmstatistik för station 241 2700 Vingåker

Under 2016 inträffade 130 händelser som berörde RIB station 241-2700 (Vingåker) och av dessa händelser var de flesta stort larm (innebär att 1+4 RIB larmas).

Åtta av larmen rubricerade som brand i byggnad vid utlarmning av SOS-alarm och på samtliga aktiverades stort larm på station 241-2700.

- Vid tre tillfällen av dessa krävdes släckinsats av räddningstjänsten genom utvändigt släckning och vid två tillfällen har branden/tillbudet åtgärdats av personer på plats.
- En soteld som begränsades till skorstenens rökkanal, ett baktryck i skorsten vilket inte innebar åtgärd av räddningstjänsten,
- Ett automatlarm/mindre rökutveckling från hårddisk i dator – ingen åtgärd av räddningstjänsten.

Automatlarm

40 av de 130 händelserna var automatlarm och vid samtliga bestod insatsen av kontroll och återställning av anläggningen. Vid en förändring av hur VSR i framtiden ska hantera automatiska brandlarm i hela förbundet skulle dessa indexeras som litet larm.

Tid på dygnet för händelser

Ungefär hälften av händelserna (68st) inträffar mellan 08:00 och 18:00 de resterande är fördelade mellan 18:00 – 24:00 med 31st och mellan 00:00 – 08:00 med 31 st

Tid på dygnet	Antal larm	Stort	Litet	FIP	IVPA/Sjukvård
00:00-01:59	8	6	3		2
02:00-03:59	7	6	2		1
04:00-05:59	6	6	2		
06:00-07:59	10	9	3		1
08:00-09:59	9	8	1		1
10:00-11:59	11	5	2		6
12:00-13:59	14	11	2	1	2
14:00-15:59	19	14	2	1	4
16:00-17:59	15	11	3		4
18:00-19:59	16	16	3		
20:00-21:59	9	6	1		3
22:00-23:59	6	4	1	1	1
	130	102	25	3	25

(Röd markerad text är stort larm med låg omfattning som kunnat aktivera litet larm, samtliga IVPA/sjukvårdslarm kan aktiveras som litet larm)

Typhändelser

Exempel på händelser som inträffade vid åren 2006, 2011 och 2016.

Vingåker	Brand i byggnad	Brand ej i byggnad	Automatlarm	Trafikolyckor	Hjälp till Ambans
2006 / 71 larm	7	16	26	7	2

Vingåker	Brand i byggnad	Brand ej i byggnad	Automatlarm	Trafikolyckor	IVPA
2011 / 74 larm	7	14	9	16	11

Vingåker	Brand i byggnad	Brand ej i byggnad	Automatlarm	Trafikolyckor	IVPA
2016 / 130 larm	7	9	40	21	25

Larm som indexerats som brand i byggnad under en tioårs-period

Brand i byggnad	Soteld	Brand/Rök /vent.	Inv./Utv. släckning	Rökdykning	Dubbellarm
2006	3	2	3	-	0
2011	3	2	2	-	0
2012	3	1	6	1	0
2013	2		6	-	2
2014	4	6	6	1(1)	2
2015	2	4	4	(1)	1
2016	2	1	3	-	4

Vid fyra tillfällen har rökdykning registrerats i insatsrapporten men det är dock oklart om kriterierna för *inträngande i tät brandrök* uppfyllts eller att det handlat om så kallat *arbete med rökskydd*. Vid minst två av händelserna genomfördes insatsen med rökdykande personal/personal i rökskydd från station i Katrineholm.

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)

Vingåkers kommun har enligt LEH upprättat två risk- och sårbarhetsanalyser (RSA) sedan lagen infördes 2006. Den första upprättades 2011 och den senaste 2015. I rapporterna så benämns begreppet "*samhällsviktig verksamhet*". Det är kortfattat verksamhet som alltid måste fungera oavsett vad som händer. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) definierar¹ det på följande sätt:

En verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor:

- Ett bortfall av, eller en svår störning i verksamheten som ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid kan leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.

¹ MSBFS 2015:5

Utredning kring omfördelning i räddningstjänstorganisationen VSR

- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Utdrag från RSA 2015

SVAAB = Sörmland Vatten och Avfall AB, VSR = Västra Sörmlandsräddningstjänst

Prioriterade åtagande	Samhällsviktig verksamhet
SVAAB	
Produktion av dricksvatten	Ja
Leverans/lagring av dricksvatten	Ja
Reningsverk	Ja
Avlopp	Ja
Krisledning & Kriskommunikation	Ja
VSR	
Beredskap för larm	Ja
Tjänsteman i beredskap	Ja

För VSR klassas *beredskapen* (förmågan att kunna agera på ett larm) samt funktionen *Tjänsteman i Beredskap (TiB)* som samhällsviktig. TiB delas mellan Katrineholms och Vingåkers kommuner och innebär att omvärldsbevaka händelser som kan påverka kommunerna och kunna larma kommunerna och i vissa fall initiera krisledning. Det kan även råda en outtalad förväntan på vad räddningstjänsten ska göra vid olika typer av händelser. Räddningstjänstens förmåga att agera som TiB eller beredskapen för larm påverkas inte av det nya förslaget.

Framtidens uppdrag – Trygghet och säkerhet

Räddningstjänstens uppdrag har de senaste 20 åren förändrats radikalt. Fokus har gått från att bara "släcka bränder" till ett bredare uppdrag med fokus på förebyggande och samhällsskydd. Ett komplexare samhälle kräver inte bara mer av varje enskild aktör utan det ställer krav på samverkan mellan aktörer som är viktiga för samhällets funktionalitet. En mer komplex riskbild ställer krav på en flexiblare organisation med bredare och även högre kompetens inom fler områden. Att dra lärdomar av det som hänt och händer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt är viktigt för verksamhetens utveckling. Nya metoder för utredningar, utvärderingar och förmedling av kunskap är viktigt att ta till sig. Hur förändringar i försvarspolitiken kommer påverka räddningstjänsten i framtiden är oklart och vilken roll räddningstjänsten kommer ha vid till exempel höjd beredskap² är ovisst. Räddningstjänsten kommer med hög sannolikhet att vara en fortsatt viktig aktör i att skapa ett tryggt samhälle tillsammans med andra samhällsviktiga aktörer.

² Höjd beredskap intas efter regeringsbeslut (Lagen om höjd beredskap och totalförsvaret).